

Kabinet Zaštitnika	020/241-642
Savjetnici	020/225-395
Centrala	020/225-395
Fax:	020/241-642
E-mail:	ombudsman@t-com.me www.ombudsman.co.me

Broj: 01-771/23
Podgorica, 25.12.2023. godine
DŠ/DŠ

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14), nakon završenog postupka po pritužbi roditelja OŠ "Oktoih", daje

MIŠLJENJE

I Uvod

Roditelji OŠ "Oktoih" su se pritužbom obratili Zaštitniku ističući vršnjačko nasilje u ovoj školi. U obraćanju je, između ostalog, navedeno: da se godinama sprovodi nasilje od strane učenika VV; da je tokom 2022.godine ovom učeniku izrečena vaspitna mjera premještaj u drugo odjeljenje; da je tada premješten u odjeljenje xx koje je bilo ocijenjeno kao najbolje odjeljenje u razredu; da nakon prelaska ovog učenika odjeljenje napušta sedmoro djece i atmosfera u istom se mijenja; da se u odjeljenju ne mogu održati časovi niti minimum discipline; da nastavnici djeci daju testove i kontrolne jer ne uspijevaju da održe red u učionici; da je učenik dobio vaspitnu mjeru premještaj u drugu školu ali ista nije sprovedena; da su djeca uznemirena i izložena nasilničkom ponašanju svakodnevno; da djeca u školskoj godini pohađaju treću smjenu u period od 13:30h do 18:30h te ih roditelji gledaju tek u večernjim satima .

II Postupanje Zaštitnika

Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak i zatražio i dobio izjašnjenje od JU OŠ „Oktoih“. Škola je dostavila izjašnjenje akt br.1997 i u istom navodi: da je učeniku XX školske 2022/2023 zbog socijalno neprilagođenog ponašanja izrečena vaspitna mjera „premještaj u drugo odjeljenje“, a kako je socijalno neprilagođeno ponašanje do kraja školske godine bilo povremeno, učeniku je odlukom Nastavničkog vijeća br 776 od 25.5.2023.godine izrečena vaspitna mjera „premještaj u drugu školu“; da je sprovođenje ove mjere uslijedilo u školskoj 2023/2024 godini odnosno Odlukom komisije za premještaj učenika br. 01-603/23-6487/15 od 4.10.2023.god; da je učenik pohađao OŠ "Oktoih" do sprovođenja mjere; da su kao podrška uključeni odjeljenski starješina, predmetni nastavnici, pedagoško-psihološka služba, centar za socijalni rad i JU Centar „Ljubović“; da su, prema saznanju odjeljenskog starješine, četiri učenika napustila odjeljenje xx i školsku godinu nastavili u drugim školama iz razloga promjene smjena u OŠ "Oktoih" dok tri učenika nisu navela razlog promjene škole; da je na sjednici Odjeljenskog vijeća xx od 1.11.2023.god, konstatovano da su ishodi planirani Godišnjim predmetnim planovima (za mjesec septembar i oktobar) realizovani predviđenom dinamikom i nije bilo kašnjenja u realizaciji; da se pisane provjere znanja najavljuju u skladu sa važećim propisima; da je u odjeljenju bilo povremeno ometanja nastave od strane nekolicine učenika koji su evidentirani u pedagoškoj

evidenciji; da je nastava u OŠ“Oktoih“ organizovana u tri smjene; da ima 27 odjeljenja od VI do IX razreda a samo 24 učionice; da je ukupan broj učenika 1850 raspoređenih u 71 odjeljenje.

III Utvrđene činjenice

Iz pritužbe, dostavljenog izjašnjenja, proizilazi:

- da je učeniku XX školske 2022/2023 zbog socijalno neprilagođenog ponašanja izrečena vaspitna mjera „premještaj u drugo odjeljenje“;
- da je učeniku XX odlukom Nastavničkog vijeća br 776 od 25.5.2023.godine izrečena vaspitna mjera „premještaj u drugu školu“;
- da je sprovođenje ove mjere uslijedilo u školskoj 2023/2024 godini odnosno Odlukom komisije za premještaj učenika br. 01-603/23-6487/15 od 4.10.2023.god;
- da je učenik XX pohađao OŠ“Oktoih“ do sprovođenja mjere;
- da je ukupno 7 učenika napustilo odjeljenje xx i OŠ“Oktoih“ u 2023/2024;
- da su četiri učenika napustila odjeljenje xx i školsku godinu nastavili u drugim školama iz razloga promjene smjena u OŠ“Oktoih“, dok tri učenika nisu navela razlog promjene škole;
- da je u odjeljenju bilo povremeno ometanja nastave od strane nekolicine učenika koji su evidentirani u pedagoškoj evidenciji;
- da je nastava u OŠ“Oktoih“ organizovana u tri smjene;
- da ima 27 odjeljenja od VI do IX razreda, a samo 24 učionice;
- da je ukupan broj učenika 1850 raspoređenih u 71 odjeljenje.

IV Relevantni propisi

Ustavom Crne Gore („Sl. list CG“ br. 1/07), garantovano je:

Dijete uživa prava i slobode primjereno njegovom uzrastu i zrelosti. (čl. 74 st. 1)

Jemči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima. Osnovno školovanje je obavezno i besplatno. (čl. 75/1)

Konvencijom o pravima djeteta UN-a utvrđuje se:

U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja. (čl. 3/1)

Države-potpisnice će preduzeti odgovarajuće zakonske, administrativne, socijalne i obrazovne mere za zaštitu deteta od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje, dok je pod brigom roditelja, zakonskih zastupnika ili bilo koje druge osobe koja se brine o detetu.

Takve zaštitne mere, treba, prema potrebi, da uključuju efikasne postupke za donošenje socijalnih programa za obezbeđivanje neophodne podrške detetu i onima koji se o detetu staraju, kao i drugih oblika zaštite i sprečavanja, utvrđivanja, prijavljivanja, prosljeđivanja, istrage, postupanja i praćenja slučajeva ovde navedenog zlostavljanja deteta i, po potrebi, obraćanja sudu. (čl. 19)

Države članice se slažu da je obrazovanje djeteta usmjereno ka:

(a) – razvoj djetetove ličnosti, talenta i mentalnih i fizičkih sposobnosti do njihovih krajnjih mogućnosti;

(b) – razvoj poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda i principa utvrđenih Poveljom Ujedinjenih nacija;

(c) – razvoj poštovanja detetovih roditelja, njegovog/njenog kulturnog identiteta, jezika i vrednosti, nacionalnih vrednosti zemlje u kojoj dijete živi, zemlje iz koje potiče i civilizacija različite od njegove/njene sopstvene;

(d) – pripremanje djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu, u duhu razumevanja, mira, tolerancije, jednakosti polova, prijateljstva među narodima, etničkim, nacionalnim i verskim grupama i sa licima domorodačkog porekla;

(e) – razvoj poštovanja prema prirodnoj okolini. (Član 29. stav 1)

Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama

Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo da osniva sindikat i učlanjuje se u njega radi zaštite svojih interesa. (čl. 11)

Dodatni Protokol uz Konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama

Niko ne može biti lišen prava na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija u oblasti obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da obezbjedi obrazovanje i nastavu koji su u skladu s njihovim vjerskim i filozofskim uvjerenjima (čl. 2)

Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju („Sl. list RCG“ br. 64/02, ...”Sl. list CG“, br. 04/08 .. 045/10 ... 44/13, 47/17, 59/21 od 04.06.2021, 076/21 od 09.07.2021, 146/21 od 31.12.2021, 67/23), propisano je:

Obrazovanje i vaspitanje ima za cilj da:

1) obezbijedi mogućnost za svestrani razvoj pojedinca, bez obzira na pol, životno doba, invaliditet, socijalno i kulturno porijeklo, nacionalnu i vjersku pripadnost i tjelesnu i psihičku konstituciju;

2) zadovolji potrebe, interesovanja, želje i ambicije pojedinca za cjeloživotnim učenjem;

3) omogući postizanje međunarodno uporedivog nivoa znanja, vještina i kompetencija;

4) razvija svijest, potrebu i sposobnost za očuvanje i unapređenje ljudskih prava, pravne države, prirodne i društvene sredine, multietičnosti i različitosti;

5) razvija svijest o državnoj pripadnosti Crnoj Gori i njenoj kulturi, tradiciji i istoriji;

6) omogući pojedincu, u skladu sa sopstvenim mogućnostima, uključivanje i participaciju na svim nivoima rada i djelovanja;

7) razvija svijest o nacionalnoj pripadnosti, kulturi, istoriji i tradiciji;

8) doprinosi ostvarivanju strateških ciljeva Crne Gore. (čl. 2)

Obrazovanje i vaspitanje je djelatnost od javnog interesa. (čl. 4)

Crnogorski državljani su jednaki u ostvarivanju prava na obrazovanje, bez obzira na nacionalnu pripadnost, rasu, pol, jezik, vjeru, socijalno porijeklo, invaliditet ili drugo lično svojstvo. (čl. 9/1)

U ustanovi nije dozvoljeno: fizičko, psihičko i socijalno nasilje; zlostavljanje i zanemarivanje djece i učenika; fizičko kažnjavanje i vrijeđanje ličnosti, odnosno seksualna zloupotreba djece i učenika ili zaposlenih i svaki drugi oblik diskriminacije u smislu zakona. (čl. 9b)

U postupku rješavanja konflikata među djecom, učenicima, roditeljima i zaposlenim u ustanovi mogu se angažovati posrednici, u skladu sa zakonom. (čl. 9b)

Direktor ustanove:

1) planira, organizuje i rukovodi radom ustanove;

2) organizuje racionalno i efikasno izvođenje obrazovnog programa;

3) obezbjeđuje jednakost učenika u ostvarivanju prava na obrazovanje i vaspitanje, u skladu sa njihovim sposobnostima;

- 4) priprema predlog godišnjeg plana rada i odgovoran je za njegovo sprovođenje;
- 5) rukovodi radom nastavnčkog, odnosno stručnog vijeća;
- 6) vrši izbor nastavnika, stručnih saradnika i drugih zaposlenih u ustanovi;
- 7) predlaže akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
- 8) vrši stručno-pedagoški nadzor;
- 9) odlučuje o pravima i obavezama zaposlenih, u skladu sa zakonom;
- 10) podstiče stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnika i predlaže njihovo napredovanje;
- 11) donosi plan unapređenja kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada ustanove;
- 12) zastupa i predstavlja ustanovu i odgovoran je za zakonitost rada ustanove;
- 13) saraduje sa roditeljima i sredinom;
- 14) obrazuje komisije za provjeru znanja učenika u toku trajanja nastave, na zahtjev učenika, roditelja ili staratelja;
- 15) obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom ustanove. (čl. 82/1)

Škola obezbjeđuje učeniku sljedeća prava:

- 1) da na početku školske godine dobije uputstvo koje sadrži prava i obaveze učenika;
- 2) na kvalitetan obrazovno-vaspitan rad (nastavu);
- 3) da iskaže mišljenje o radu nastavnika;
- 4) da traži komisijsku provjeru svoga znanja u toku trajanja nastave;

- 5) da podnosi prigovor na ocjenu na kraju klasifikacionog perioda, nastavne godine ili na ispitu;
- 5a) da učestvuje na takmičenju iz nastavnih predmeta, odnosno oblasti i vještina;
- 5b) da učestvuje na takmičenju iz vještina u stručnom obrazovanju;
- 6) da učestvuje u izradi uputstva koje sadrži njegova prava i obaveze;
- 7) na blagovremenu i potpunu informaciju o svojim pravima i obavezama;
- 8) **na zaštitu od svih vrsta nasilja u školi diskriminacije, zlostavljanja i zanemarivanja;**
- 9) na odsustvovanje iz škole, uz najavu roditelja, odnosno staratelja, u trajanju od pet radnih dana u toku nastavne godine;
- 10) na učestvovanje u oblikovanju sadržaja stručnih ekskurzija i drugih oblika vaspitano-obrazovnog rada;
- 11) druga prava utvrđena statutom ustanove.

Predstavnici učeničkog parlamenta imaju pravo da učestvuju u radu stručnih organa škole kad se raspravlja o pitanjima koja su od interesa za učenike (učenički standard, slobodne aktivnosti i slično).

(čl. 97 stav 1 i 2).

Učenik ima dužnost da:

- 1) redovno, marljivo i savjesno radi na usvajanju znanja i sticanju opšte kulture;
- 2) se pridržava školskih propisa, savjeta, uputstava i odluka nastavnika, direktora i organa škole;
- 3) uredno pohađa nastavu;
- 4) blagovremeno pravda izostanke;
- 5) za vrijeme časa ne ometa izvođenje nastave i rad u odjeljenju;
- 6) za vrijeme trajanja časa ne napušta čas, bez prethodno dobijenog odobrenja nastavnika;
- 7) se prema nastavnicima ophodi pristojno;
- 8) poštuje ličnost drugih učenika i njeguje drugarske i humane odnose;
- 9) čuva imovinu škole;
- 10) njeguje čistoću i estetski izgled školskih prostorija;
- 11) učestvuje u dežurstvima škole;

- 12) poštuje pravila školskog, odnosno kućnog reda;
- 13) druge dužnosti utvrđene statutom ustanove. (čl. 98)

Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 064/02 od 28.11.2002, 049/07 od 10.08.2007, "Službeni list Crne Gore", br. 045/10 od 04.08.2010, 040/11 od 08.08.2011, 039/13 od 07.08.2013, 047/17 od 19.07.2017, 059/21 od 04.06.2021, 003/23)

Osnovno obrazovanje i vaspitanje dostupno je svim licima i ne može biti neposredno ili posredno ograničeno po osnovu: pola, rase, boje kože, jezika, vjere, bračnog stanja, političkog ili drugog ubjedenja, nacionalnog, etničkog ili drugog porijekla, imovinskog stanja, invalidnosti, ili po drugom sličnom osnovu, položaju ili okolnosti, u skladu sa posebnim zakonom. (čl. 2a)

Osnovno obrazovanje i vaspitanje je obavezno za svu djecu uzrasta od šest do 15 godina života. Roditelj mora obezbijediti da njegovo dijete ispuni osnovnoškolsku obavezu iz stava 1 ovog člana.

Učenik je ispunio osnovnoškolsku obavezu nakon devet godina pohađanja škole.

Učenik koji u toku školske godine navršši 15 godina života ne može napustiti školu do kraja te školske godine. (čl. 4)

Vaspitne mjere u školi primjenjuju se prema učenicima samo u slučaju ako imaju pedagoško opravdanje.

Vaspitne mjere su: pismena opomena odjeljenjskog starješine, ukor direktora, ukor nastavničkog vijeća i premještaj u drugo odjeljenje ili drugu školu, po pravilu, u istom mjestu.

Vaspitne mjere važe samo u školskoj godini u kojoj su izrečene.

Škola je dužna da obavijesti učenika i roditelja u roku od tri dana od dana izricanja vaspitne mjere.

Učenik ili roditelj ima pravo prigovora na izrečenu vaspitnu mjeru školskom odboru, u roku od tri dana od dana obavještenja o izrečenoj vaspitnoj mjeri.

U radu školskog odbora po prigovoru na izrečenu vaspitnu mjeru obavezno učestvuje i pedagog škole.

Školski odbor odlučuje u roku od osam dana od dana podnošenja prigovora iz stava 5 ovog člana.

Prigovor na izrečenu vaspitnu mjeru premještaj u drugu školu odlaže izvršenje vaspitne mjere do donošenja odluke školskog odbora iz stava 7 ovog člana.

Protiv odluke školskog odbora ne može se voditi upravni spor.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, vaspitna mjera premještaj u drugu školu može da važi do kraja osnovnog obrazovanja, u skladu sa odlukom nastavničkog vijeća.

Premještaj u drugu školu

Učenik kome je izrečena vaspitna mjera premještaj u drugu školu, premješta se u drugu školu uz mišljenje roditelja i saglasnost škole u koju se premješta.

Ako škola u koju se učenik premješta nije saglasna da upiše učenika, o izvršenju vaspitne mjere odlučuje komisija koju obrazuje Ministarstvo.

Komisija prije donošenja odluke obavezno pribavlja mišljenje roditelja i direktora škole u koju se učenik premješta.

Protiv odluke komisije iz stava 3 ovog člana ne može se voditi upravni spor. (čl. 66a)

Porodični zakon (SL. List CG“ br. 53/2016 i 76/2020)

Dijete je svako lice do navršениh 18 godina života.

Prava djeteta su nedjeljiva, uzajamno povezana i cjelovito se ostvaruju.

Država je dužna da poštuje i unapređuje prava djeteta i preduzima potrebne mjere za zaštitu djeteta od zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i diskriminacije.

Svako je dužan da obavijesti centar za socijalni rad (u daljem tekstu: organ starateljstva) o povredi prava djeteta za koju sazna.

Mjere kojima se zadire u porodični život dopuštene su samo ako se zaštita članova porodice ne može obezbijediti na manje restriktivan način, pružanjem usluga socijalne i dječje zaštite.

U ostvarivanju, unapređivanju i zaštiti prava djeteta nadležni organi, ustanove, javne službe i pojedinci dužni su da međusobno sarađuju. (čl. 5)

Pravilnikom o načinu i postupku dodjeljivanja pohvala i nagrada i vaspitnim mjerama za učenike osnovne škole ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 056/04 od 06.09.2004) propisuje se način i postupak dodjeljivanja pohvala i nagrada i izricanje vaspitnih mjera za učenike osnovne škole.

Povrede dužnosti mogu biti lakše i teže.

Lakše povrede su:

- kašnjenje na časove nastave i druge oblike obrazovno vaspitnog rada;
- odbijanje u učestvovanju uređenja škole i školske okoline;
- površno obavljanje zadataka na dežurstvu u školi;
- neprimjereno ponašanje prema učenicima i zaposlenima u školi (obraćanje pogrđnim riječima, prijetnje, izazivanje ili učestvovanje u tuči i sl.);
- oštećenje ili uništavanje radova, opreme i stvari drugih učenika;
- nepravilno i neodgovorno korišćenje imovine škole;
- skrivanje tuđe imovine;
- falsifikovanje dopisa roditelja;
- prodaja stvari u školi, bez dozvole direktora škole;
- uništavanje i mijenjanje sadržaja obavještenja odjeljenjskog starješine i drugih organa škole.

Teže povrede su:

- napuštanje časa ili drugog oblika obrazovno vaspitnog rada bez prethodnog odobrenja;
- pušenje u prostorijama ili u dvorištu škole;
- upotreba pirotehničkih sredstava u prostorijama i dvorištu škole i na školskim ekskurzijama;
- iznuđivanje od drugih učenika ili zaposlenih u školi;
- namjerno uništavanje i oštećenje opreme škole, školske zgrade i stvari i opreme drugih učenika, zaposlenih u školi ili posjetilaca škole;
- krađa imovine škole i imovine učenika, zaposlenih ili posjetilaca škole;
- ispravljanje i upisivanje ocjena u evidenciji škole;
- uništavanje i falsifikovanje javnih isprava koje izdaje škola;
- verbalni i fizički napad na učenika, nastavnika i druge zaposlene u školi ili na druga lica;
- ugrožavanje života učenika, zaposlenih u školi i drugih lica;
- prodaja, nuđenje i konzumiranje alkohola, ili droge u prostorijama škole, dvorištu ili van škole i podsticanje drugih da to rade;
- svako zlostavljanje i vrijeđanje učenika, odnosno zaposlenih u školi. (čl. 11)

Pravilnik o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje realizuju javno važeće obrazovne programe ("Službeni list Crne Gore", br. 066/10 od 19.11.2010, 041/13 od 27.08.2013, 067/17 od 19.10.2017, 054/18 od 31.07.2018, 067/23 od 03.07.2023)

Ustanova koja ima više od 300 učenika, odnosno djece ima pravo na jednog izvršioca na radnom mjestu pedagoga ili psihologa.

Ustanova koja ima više od 700 učenika, odnosno djece ima pravo na jednog izvršioca na radnom mjestu pedagoga i jednog izvršioca na radnom mjestu psihologa.

Ustanova koja ima više od 1400 učenika, odnosno djece ima pravo na dva izvršioca na radnom mjestu pedagoga i jednog izvršioca na radnom mjestu psihologa ili jednog izvršioca na radnom mjestu pedagoga i dva izvršioca na radnom mjestu psihologa.

Dvije ili više ustanova koje zajedno ispunjavaju uslove u pogledu broja učenika, odnosno djece, iz stava 1 ovog člana, mogu imati jednog izvršioca na radnom mjestu pedagoga ili psihologa.

Resursni centar ima pravo na jednog izvršioca na radnom mjestu psihologa, a ako ima više od 100 učenika, odnosno djece ima pravo i na jednog izvršioca na radnom mjestu pedagoga. (čl. 21)

Podjela odgovornosti i postupanje u cilju prevencije i u slučajevima pojave nasilja i vandalizma - uputstvo školama¹ koje je donijelo Ministarstvo prosvjete ima za cilj da se na dokazima, pokazateljima i primjerima prakse poboljša prevencija vršnjačkog nasilja i smanji pojava vandalizma u obrazovno-vaspitnim ustanovama. Svrha Uputstva je da se doprinese odgovornom, sistematskom pristupu za prepoznavanje izazova, reagovanje i prevazilaženje uočenih i registrovanih situacija.

„Škola ima značajno mjesto u otkrivanju i prijavljivanju nasilja i zlostavljanja. Škola je okruženje u kome je moguće očekivati i nasilničko ponašanje.“

Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list CG" broj 42/2011 i 32/2014") propisuje:

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje. (Čl. 41)

V Zaključna ocjena

Iz sprovedenog ispitnog postupka na osnovu analize utvrđenih činjenica, Zaštitnik je utvrdio da je OŠ "Oktoih" preduzimala određene radnje i mjere u odnosu na učenika XX. Međutim i pored preduzimanja određenih mjera, u skladu sa zakonom i važećim pravilnicima, nije se vodilo računa o najboljem interesu djeteta, a postavlja se i pitanje svrsishodnosti određenih mjera s obzirom da u dugom vremenskom periodu nisu dale željene rezultate.

U odnosu na učenika XX, u skladu sa utvrđenom procedurom, preduzimate su određene mjere u cilju sankcionisanja neprihvatljivog ponašanja učenika. Jedna od njih je prebacivanje učenika u drugo odjeljenje tokom školske 2022/2023 godine. Zaštitnik primjećuje da izrečena mjera nije dala rezultate ali isto tako se iz dostavljene dokumentacije primjećuje da psihološko-pedagoška služba nije intezivno pružala podršku ovom učeniku kao ni drugim učenicima u odjeljenju. Rezultati ispitnog postupka Zaštitnika su potvrdili navode iz pritužbe da je određeni broj učenika napustio odjeljenje u koje je, po izrečenoj mjeri, XX premješten. Određeni učenici su promijenili školu zbog drugačijeg rasporeda smjena dok se za tri učenika ne zna razlog napuštanja.

Da izrečena mjera „premještaj u drugo odjeljenje“ nije dala rezultat potvrđeno je izricanjem najstrožije mjere „premještaj u drugu školu“ nakon kratkog perioda. Nesporno je da je izricanje pomenute vaspitne mjere propisano Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, te da

¹ [file:///C:/Users/Master/Downloads/uputstvo-skolama-podjela-odgovornosti-i-postupanje-u-cilju-prevencije-i-u-slucajevima-pojave-nasilja-i-vandalizma%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Master/Downloads/uputstvo-skolama-podjela-odgovornosti-i-postupanje-u-cilju-prevencije-i-u-slucajevima-pojave-nasilja-i-vandalizma%20(2).pdf)

Pravilnik o načinu i postupku dodjeljivanja pohvala i nagrada i vaspitnim mjerama za učenike osnovne škole, propisuje koje su povrede dužnosti. Zaštitnik podsjeća da je izricanje vaspitnih mjera sastavni dio obrazovnog procesa da je legitimno, a u mnogim slučajevima je svrsishodno, jer učenik/ca koji je učinio povredu dužnosti, nakon toga u velikom broju slučajeva i popravi svoje ponašanje. Upravo je izricanje propisanih mjera, u najboljem interesu onih učenika koji pokazuju neprihvatljivo ponašanje, pogotovo ako savjetodavni rad i razgovor nije dao rezultate, neophodno je preduzeti druge mjere. Ovo, u prvom redu zbog djeteta koje je počinilo povredu dužnosti, tako i zbog drugih učenika, da bi mogli i oni uvidjeti da postoje granice koje se ne mogu tolerisati.

Očigledno je da preduzimane mjere u odnosu na konkretnog učenika nisu dale željene rezultate s obzirom da je svaka sledeća mjera bila teža od predhodne. Međutim, Zaštitnik primjećuje da obrazovna ustanova nije uključivala druge službe u cilju pružanja pomoći učeniku uvidjevši da postojeći mehanizmi ne daju rezultate. Osim toga, Zaštitnik primjećuje da je najstrožije zapriječena vaspitna mjera „premještaj u drugu školu“ izrečena odlukom Nastavničkog vijeća 25.5.2023.godine a da je sprovođenje ove mjere uslijedilo u školskoj 2023/2024 godini odnosno Odlukom komisije za premještaj učenika od 4.10.2023.god a učenik XX je pohađao OŠ“Oktoih“ do sprovođenja mjere. Ova okolnost ukazuje da škola nije dala šansu da je učenik eventualno promijenio svoje ponašanje niti mu daje šansu da narednu školsku godinu započne drugačije, već mu se na početku školske godine traži premještaj zbog ponašanja koje je ispoljavao u predhodnoj školskoj godini. Ovim stavom škola ne odražava dobru volju da pomogne učeniku i pruži mu priliku uz podršku, ukoliko je potrebna, za promjenu ponašanja i bolje rezultate u prestojećem klasifikacionom periodu.

Nacionalno zakonodavstvo, kao i Konvencija UN o pravima djeteta, obavezuju državu da obezbijedi najviši standard u obrazovnom sistemu, poštujući individualne potrebe učenika. Stoga smo mišljenja da je neophodno intezivno raditi kako sa učenicima tako i sa nastavnim kadrom u cilju edukacije o različitim oblicima neprihvatljivog ponašanja, problema u komunikaciji, nenasilnoj komunikaciji i štetnosti posledica koje ono ostavlja na pojedinca, posebno na dijete. Pedagoško psihološka služba mora u svakom pojedinačnom slučaju sprovoditi programe kako sa učenicima tako i sa prosvjetnim radnicima u cilju otklanjanja posledica promjene ponašanja i u zavisnosti od konkretnog slučaja uključiti druge službe u cilju pružanja pomoći djetetu i/ili nastavnom kadru. S tim u vezi, Zaštitnik ukazuje obrazovnoj ustanovi da u budućem radu posveti dodatnu pažnju na ponašanje učenika ali i odnosa prosvjetnih radnika prema djeci i pravovremeno djeluje na sprečavanje neprihvatljivog ponašanja koristeći sve raspoložive kapacitete.

Rezultati ispitnog postupka su pokazali da OŠ“Oktoih“ nema adekvatne kapacitete za nesmetano odvijanje nastave, s obzirom na izraženu prekobrojnost učenika. Činjenica da se nastava nužno odvija u nekoliko smjena zbog deficita raspoloživih učionica u mnogome dovodi u pitanje kako kvalitet nastave tako i mogućnost individualnog pristupa učeniku/cima. Neadekvatni uslovi otvaraju pitanja u odnosu na pristup obrazovanju tj kvalitetnom obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama i djece kojima na bilo koji način treba pomoć i dodatna podrška. Imajući u vidu broj učenika Zaštitnik je mišljenja da psihološko-pedagoška služba OŠ“Oktoih“ nema kapaciteta da se adekvatno posveti učenicima koji iskazuju poremećaje u ponašanju ali ni učenicima uopšte, niti ima dovoljne kapacitete da sprovodi različite programe u skladu sa svojom ulogom.

Imajući u vidu navedeno, u cilju ostvarivanja najboljih interesa djeteta/djece i radi ispunjavanja svrhe i ciljeva obrazovanja, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore daje,

PREPORUKE

Ministarstvu prosvjete

- da preispita kapacitete OŠ“Oktoih“ za nesmetano i kvalitetno odvijanje nastave i preduzme radnje i mjere iz svoje nadležnosti u cilju obezbjeđivanja adekvatnog pristupa obrazovanju učenika ove škole.

Ministarstvo prosvjete je dužno da u roku od 60 dana od dana prijema ovog mišljenja, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavi izvještaj o preduzetim i namjeravanim radnjama i mjerama za ispunjenje preporuke.

JU OŠ „Oktoih“ Podgorica

- Da psihološko pedagoška služba u saradnji sa razrednim starješinama kontinuirano sprovedi radionice sa učenicima OŠ“Oktoih“ o važnosti nenasilne komunikacije sa osvrtom na prepoznavanje različitih oblika nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja;
- Da psihološko pedagoška služba obezbijedi osnovne informacije i stručnu podršku i pomoć zaposlenim u školi u prepoznavanju neprihvatljivog ponašanja učenika, nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja učenika i aktivnostima koje se u slučaju sumnje i saznanja o tome preduzimaju;
- da uspostavi tješnju saradnju sa JU Centrom za socijalni rad Podgorica radi upoznavanja sa nadležnostima organa starateljstva i zajedničkog djelovanja u slučajevima nasilja i neprimjerenog ponašanja učenika ili roditelja;
- da intenzivira aktivnosti usmjerene na smanjenje vršnjačkog nasilja - preventivne i edukativne programe i radionice sa učenicima i roditeljima;
- Da unaprijedi saradnju sa roditeljima njegujući partnerski odnos.

OŠ“Oktoih“ je dužna da, po isteku roka od 60 dana od dana prijema preporuke, dostavi izvještaj Zaštitniku ljudskih prava i sloboda o preduzetim radnjama i mjerama na izvršenju ove preporuke.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na:

- podnosiocu pritužbe
- Ministarstvu prosvjete
- JU OŠ „Oktoih“ Podgorica
- a/a